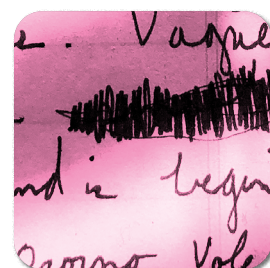
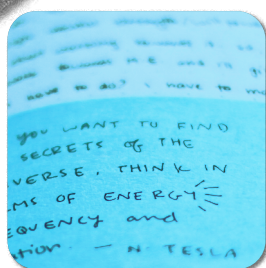

ČESKÝ JAZYK

s řešením!

Pracovní list: Porozumění textu 3

max. 2 body

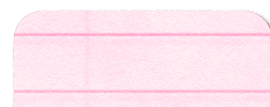
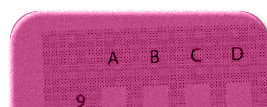
n kvůli stavbě.

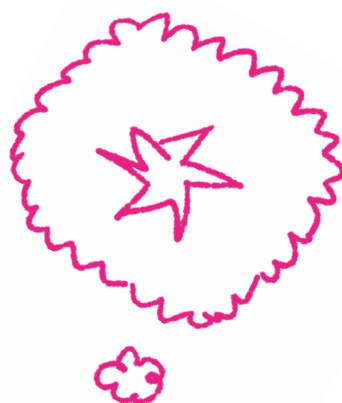
n navěky.

Příprava na
přijímačky

PRO ČTYŘLETÉ OBORY

Jak přemýšlím? ³

- 1/ Vždy si pečlivě přečtu celý text a snažím se soustředit na jeho obsah, o kterém následně budu rozhodovat.
- 2/ Snažím se srovnat si v hlavě a případně si i zapamatovat, o čem byla jaká část textu, abych pak konkrétní tvrzení a informace v textu rychleji našel.
- 3/ Ověřuji každé tvrzení a snažím se jej potvrdit či vyvrátit přímo v textu, dávám pozor na maličkosti a nenechám se nachytat.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 1

(1) Ke známým symbolům Austrálie patří kromě budovy opery v Sydney i obrovský skalní útvar z červeného pískovce, ležící v australské poušti. Tento pískovcový monolit (přírodní objekt z jediného kusu horniny) ztělesňuje dávnou minulost země protinožců. Domorodí obyvatelé ho zprvu pojmenovali Uluru, později se stal známým také jako Ayersova skála – roku 1873 ho takto nazval průzkumník William Gosse. Unikátní přírodní objekt má díky specifickému složení pískovce načervenalý nádech. Uluru navíc každý den prochází nevšední barevnou proměnou: od ranní jantarové přes karmínovou až po sytě oranžovou při západu slunce. Za úchvatné vizuální efekty mohou podle vědců sluneční paprsky.

(2) Uluru lze spatřit už ze vzdálenosti sta kilometrů: nad okolní rovinatou krajinu ční do výšky 348 metrů a jeho obvod při úpatí měří 9,4 kilometru. Celý skalní útvar je možné obejít po zemi například po turistické stezce Uluru Base Walk, vinoucí se jen pár metrů od nejspodnější části monolitu. Při návštěvě červené skály je ovšem nutné počítat s extrémními teplotami: v létě mohou v této oblasti dosahovat až 47 °C. Navzdory tomu sem ročně zavítá okolo 250 000 turistů z celého světa. Řada z nich přitom netuší, že se dívá pouze na vrcholek skály. Větší část Uluru je totiž schovaná pod zemským povrchem: předpokládá se, že by místy mohla sahát až do hloubky pěti kilometrů.

(3) Oblast, v níž se monolit nachází, patřila odpradáva lidu Anangu. Pro tyto původní obyvatele Austrálie mělo celé území včetně Uluru vždy posvátný význam. V roce 2019 byl proto turistům výstup na Uluru oficiálně zakázán. Turistické stezky jsou od posvátných míst odděleny plotem a vstup do ohrazeného prostoru je považován za přečin. Přesto k Uluru dál proudí davy návštěvníků a neodradí je ani vysoké ceny – noc v luxusním stanu vyjde v přepočtu zhruba na 40 000 korun.

(D. Brewer a kol., *Planeta tajuplných světů*; www.national-geographic.cz, upraveno)

1 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda prokazatelně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N):

1.1 Průměrné teploty v oblasti, v níž se nachází Uluru, dosahují 47 °C.	A	N
1.2 Obejde-li člověk celý skalní útvar po stezce Uluru Base Walk, ujde přesně 9 400 metrů.	☐	☐
1.3 Když v roce 2019 lid Anangu prohlásil celé území kolem Uluru za posvátné, turistům byl ihned zakázán výstup na tuto skálu.	☐	☐
1.4 Jak název <i>Ayersova skála</i> , tak název <i>Uluru</i> označují tentýž skalní útvar, pojmenování <i>Ayersova skála</i> je ale mladší než pojmenování <i>Uluru</i> .	☐	☐
	☐	☐

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 2

(1) Jakmile se sluneční paprsky dotkly okenní římsy, Paul otevřel oči. Do ložnice vešla jeho matka. „Spal jsi dobře?“ ujistila se a začala mu vybírat oblečení. V jejích pohybech bylo možné postřehnout náznak nervozity. Když Paulovi podávala sako, pronesla naléhavě: „Obleč se, Ctihodná matka už na tebe čeká.“ Paul se posadil: „Co je to gom džabbár?“ „Brzy to zjistíš!“ Z matčina hlasu vycítil strach. Ctihodná matka seděla v salonu a vyčkávala. Dnes ráno si připadala dost nedůtklivá. Připisovala to cestě kosmickým prostorem. Jenže Paulovu zkoušku musela osobně vést osoba disponující vnitřním zrakem. Tomuto úkolu, jenž jí byl svěřen, se Ctihodná matka zkrátka nemohla vyhnout. Do místnosti vešla Jessica se synem a poklonila se. Staré oči se na ni podívaly krátce, ale nesmlouvavě: „Jessico, nech nás s Paulem o samotě.“ Když Paulova matka odešla, obrátila se stařena na Paula: „Přístup ke mně!“ Rozkaz Ctihodné matky ho zasáhl jako bič. Paul poslechl dříve, než o tom mohl začít uvažovat. Žena vyňala ze záhybů svého roucha zelenou krychli. Jedna strana krychle nebyla uzavřená – čern uvnitř vzbuzovala zvláštní strach.

(2) „Vlož do té skříňky pravou ruku!“ přikázala Paulovi Ctihodná matka. S pocitem, že podléhá nátlaku, kterému nedokáže vzdorovat, Paul vsunul ruku do skříňky. Vtom mu Ctihodná matka přiložila ke krku jakýsi předmět. „Paule, u tvé krční tepny držím gom džabbár,“ pronesla stařena. „To je jehla s kapkou jedu na hrotu. Nehýbej se. To je jediné pravidlo zkoušky. Udrž ruku ve skřínce a budeš žít. Když ruku vytáhneš dřív, než zkouška skončí, okusíš jed a hned zemřeš. Tvoje matka tuto zkoušku přežila. Dnes je řada na tobě.“ „Co je v té skřínce?“ zajímalo Paula. „Bolest,“ odvětila Ctihodná matka. Nesmím se bát, strach zabíjí, pomyslel si Paul a pak nahlas řekl: „Tak do toho!“

(F. Herbert, Duna, upraveno)

2 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda prokazatelně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N):

2.1	Ctihodné matce jakožto osobě disponující vnitřním zrakem bylo svěřeno vedení Paulovy zkoušky.	A	N
		☐	☐
2.2	Ctihodná matka se na cestu kosmickým prostorem musela vydat už ráno, což způsobilo její rozmrzelost.		
		☐	☐
2.3	Jedna boční stěna skříňky, do níž měl Paul strčit ruku, byla natřena načerno, zatímco ty ostatní byly zelené.		
		☐	☐
2.4	Paul byl informován o tom, že zemře na otravu jedem, pokud při zkoušce předčasně vytáhne ruku ze skříňky.		
		☐	☐

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 3

(1) Pompeje, proslulé italské město založené v 6. století př. n. l., zničila erupce sopky Vesuv. Silná vrstva vulkanického popela dokonale zakonzervovala budovy i předměty, což vědcům umožnilo získat informace o podobě tohoto antického sídla i o životě jeho obyvatel. Trosky starověkého města poskytují nová svědectví dodnes. V roce 2023 archeologové našli na stěně domu, který pravděpodobně sloužil jako pekárna, malbu znázorňující podnos s jídlem a pitím. Kromě datlí, granátového jablka a poháru s vínem je na tácu ještě vyobrazena jakási placka, na níž jsou naskládány různé ingredience. Někteří vědci se domnívají, že je to italský chléb focaccia, podle jiných jde o předchůdce dnešní pizzy. Druhou teorii podporuje také skutečnost, že Pompeje se nacházely poblíž Neapole, která je považována za rodiště pizzy.

(2) Diskuse se strhla i kolem žlutého ovoce, jež je položeno na placce. Původní hypotéza, že je to ananas, byla vyvrácena. Jak upozorňuje britský deník The Guardian, prvními Evropany, kteří se s ananasem seznámili, byli až muži z výpravy Kryštofa Kolumba. Kolumbova expedice se uskutečnila na konci 15. století, Pompeje byly ovšem zničeny v roce 79 n. l. Nicméně ať už nástěnná malba zachycuje pizzu, nebo něco jiného, jisté je, že jde o unikát. Na jiných antických malbách totiž podobný objekt není.

(www.novinky.cz, upraveno)

3 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda prokazatelně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N):

	A	N
3.1 Od založení starověkých Pompejí uběhlo více než dva a půl tisíce let.	☐	☐
3.2 Britský deník The Guardian prokázal, že na placce, která byla zobrazena na malbě nalezené v roce 2023, není žádné žluté ovoce.	☐	☐
3.3 Na základě placky zobrazené na stěně domu, který byl nalezen v Pompejích, archeologové dospěli k závěru, že v tomto domě byla určitě pekárna.	☐	☐
3.4 Aby vědci získali informace o tom, jak Pompeje vypadaly před výbuchem Vesuvu, museli analyzovat, proč je vrstva vulkanického popela tak silná.	☐	☐

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 4

(1) Sidra a Tak kráčely muzeem rovnou ke kurátorčině pracovně. Když však došly na místo, čekalo je nemilé překvapení. Na obrazovce nad kanceláří blikala zpráva: Šla jsem již domů. Vaše požadavky budou vyřízeny ve vedlejší kanceláři. „Zatraceně!“ rozmrzele konstatovala Tak a nesměle zaklepala na sousední dveře. Vzápětí ovšem ztuhla. Ve dveřích stál totiž Aeluon.

(2) „Jsem kurátor Joje. Jak vám můžu pomoci?“ zeptal se jich a tváře se mu přitom zbarvily zvědavou hnědou.

Následně Tak udělala něco, co je pro rasu Aeluonů neobvyklé – odpověděla slovy místo barvami: „Omlouvám se, ale nedávno jsem mluvila s kurátorkou Thixis o svém výzkumu. Potřebuju povolení prozkoumat určité exponáty.“ Normálně by fakt, že příslušník Aeluonů promluví před někým z jiné rasy nahlas, byl považován za vstřícné gesto vůči cizinci, v tomto případě vůči Sidře. Ovšem to, že Tak zcela vynechala vizuální odpověď, vypadalo podivně, ne-li až nezdvořile. Sidra ale věděla, že lhaní barvami je pro Aeluony opravdu náročné.

„Jistě, Thixis mě o tom informovala,“ přikývl kurátor, „předpokládám, že obě jste součástí výzkumného týmu. Nebylo vás ale původně víc?“

„Ostatním není dobře,“ zalhala Sidra a její dráhy přitom vděčně pomyslely na profesora Dega, s jehož pomocí zvládla vymazat svůj protokol upřímnosti. Vyděšená Tak se zatím soustředila na ovládání svých chromatoforů: nesměl ji prozradit ani náznak nervózní červené.

Joje se zadíval na Tak a poněkud netaktně podotkl: „Ani vy nevypadáte zcela zdravě.“

„Kolegyni otekla po koktejlu jazyk,“ zachraňovala situaci Sidra a umělé srdce jí bilo jako o závod, „musela si vzít léky a od té doby je trochu mimo.“

„No dobrá, nebudu vás už zdržovat,“ zakončil rozhovor kurátor, „dokumenty máte v pořádku, takže příslušné exponáty můžete prozkoumat.“ A zavřel dveře kanceláře.

„Sakra! Myslíš, že zjistil, že nejsme výzkumnice, ale chystáme se krást?“ zašeptala Tak.

Vysvětlivky: kurátor – správce sbírek, např. v muzeu; chromatofor – buňka obsahující barvivo

(B. Chambersová, Dvě místa na slunci, upraveno)

4 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda prokazatelně vyplývá z výchozího textu (A), nebo ne (N):

		A	N
4.1	Thixis zanechala na dveřích Jojeho kanceláře vzkaz adresovaný Sidře a Tak.	☐	☐
4.2	Joje si všiml, že následkem požití léků se zdravotní stav Tak v průběhu setkání zhoršil.	☐	☐
4.3	Joje v závěru setkání odhalil, že mu Sidra a Tak lžou, a nabyl proto přesvědčení, že jsou zlodějky.	☐	☐
4.4	Sidra nesla s nelibostí, že kvůli vymazanému protokolu upřímnosti musí na Jojeho otázky odpovídat nepravdivě.	☐	☐

Postup a správné řešení k ÚLOZE 1:

1.1 Průměrné teploty v oblasti, v níž se nachází Uluru, dosahují 47 °C.

Najdu v textu místo, kde se objevuje informace o teplotě v oblasti a konkrétně hodnota 47 °C. Ve druhé části textu se uvádí, že v létě mohou teploty dosahovat až 47 °C, nejedná se tedy o průměrnou teplotu v oblasti, ale o teplotní maximum.

Tvrzení není pravdivé. – NE

1.2 Obejde-li člověk celý skalní útvar po stezce Uluru Base Walk, ujde přesně 9 400 metrů.

Najdu v textu místo, ve kterém je zmíněn údaj 9 400 metrů. Na začátku druhé části textu se píše, že obvod Uluru měří 9,4 km a dále pak, že celý útvar je možné obejít po stezce, která je jen pár metrů od útvaru. Délka stezky a obvod Uluru tedy nemají stejnou délku.

Tvrzení není pravdivé. – NE

1.3 Když v roce 2019 lid Anangu prohlásil celé území kolem Uluru za posvátné, turistům byl ihned zakázán výstup na tuto skálu.

Najdu v textu místo, kde se píše o tom, že území kolem Uluru je pro místní lid Anangu posvátné. Ve třetí části se uvádí, že celé území včetně Uluru mělo pro lid Anangu vždy posvátný význam, nedošlo k tomu tedy až v roce 2019.

Tvrzení není pravdivé. – NE

1.4 Jak název *Ayersova skála*, tak název *Uluru* označují tentýž skalní útvar, pojmenování *Ayersova skála* je ale mladší než pojmenování *Uluru*.

Najdu v textu místo, kde se o dvou možných pojmenováních útvaru píše. V první části textu je napsáno, že domorodí obyvatelé útvar zprvu pojmenovali Uluru a až později se stal známým také jako Ayersova skála.

Tvrzení je pravdivé. – ANO

Postup a správné řešení k ÚLOZE 2:

2.1 Ctihodné matce jakožto osobě disponující vnitřním zrakem bylo svěřeno vedení Paulovy zkoušky.

Najdu v textu místo, kde se o svěření Paulovy zkoušky a osobě disponující vnitřním zrakem píše. V první části textu jsou popsány pocity Ctihodné matky a dále je v textu uvedeno, že Paulovu zkoušku musela osobně vést osoba disponující vnitřním zrakem a Ctihodná matka se tomuto svěřenému úkolu nemohla vyhnout.

Tvrzení je pravdivé. – ANO

2.2 Ctihodná matka se na cestu kosmickým prostorem musela vydat už ráno, což způsobilo její rozmrzelost.

Najdu v textu místo, ve kterém je zmíněna cesta Ctihodné matky na zkoušku. V první části textu se uvádí, že Ctihodná matka si připadala dost nedůtklivá, ale připisovala to cestě kosmickým prostorem, nikoliv rannímu vstávání.

Tvrzení není pravdivé. – NE

2.3 Jedna boční stěna skříňky, do níž měl Paul strčit ruku, byla natřena načerno, zatímco ty ostatní byly zelené.

Najdu v textu místo, kde se píše o tom, jak vypadala skříňka. Na konci první části je skříňka popsána jako zelená krychle, přičemž jedna strana krychle nebyla uzavřená a byla černá. Do této černi měl Paul strčit ruku. Nešlo tedy o boční stěnu skříňky.

Tvrzení není pravdivé. – NE

2.4 Paul byl informován o tom, že zemře na otravu jedem, pokud při zkoušce předčasně vytáhne ruku ze skříňky.

Najdu v textu místo, kde se o jedu a možné smrti při předčasném vytažení ruky píše. Ve druhé části textu Ctihodná matka říká Paulovi, že pokud vytáhne ruku ze skříňky dřív, než zkouška skončí, okusí jed a zemře.

Tvrzení je pravdivé. – ANO

Postup a správné řešení k ÚLOZE 3:

3.1 Od založení starověkých Pompejí uběhlo více než dva a půl tisíce let.

Najdu v textu místo, kde se o založení Pompejí píše. Hned v první větě textu je uvedeno, že Pompeje byly založeny v 6. století př. n. l., bezpochyby je to tedy více než 2500 let.

Tvrzení je pravdivé. – ANO

3.2 Britský deník The Guardian prokázal, že na placce, která byla zobrazena na malbě nalezené v roce 2023, není žádné žluté ovoce.

Najdu v textu místo, kde je zmíněno žluté ovoce na placce. Na začátku druhé části textu se uvádí, že žluté ovoce tam skutečně je a že deník The Guardian prokázal pouze to, že se nejedná o ananas.

Tvrzení není pravdivé. – NE

3.3 Na základě placky zobrazené na stěně domu, který byl nalezen v Pompejích, archeologové dospěli k závěru, že v tomto domě byla určitě pekárna.

Najdu v textu místo, kde se píše o pekárně. Zmínka o ní je pouze ve druhém odstavci první části textu, kde je uvedeno, že dům pravděpodobně sloužil jako pekárna. Žádná souvislost s plackou tu ale výslovně popsána není.

Tvrzení není pravdivé. – NE

3.4 Aby vědci získali informace o tom, jak Pompeje vypadaly před výbuchem Vesuvu, museli analyzovat, proč je vrstva vulkanického popela tak silná.

Najdu v textu místo, kde se o silné vrstvě popela píše. Druhá věta první části textu říká, že silná vrstva popela vše zakonzervovala, což vědcům pomohlo při získávání informací.

Tvrzení není pravdivé. – NE

Postup a správné řešení k ÚLOZE 4:

4.1 Thixis zanechala na dveřích Jojeho kanceláře vzkaz adresovaný Sidře a Tak.

Najdu v textu místo, kde se o vzkazu na dveřích píše. V první části textu je uvedeno celé znění vzkazu, ze kterého je zřejmé, že je určen všem a není adresovaný přímo Sidře a Tak.

Tvrzení není pravdivé. – NE

4.2 Joje si všiml, že následkem požití léků se zdravotní stav Tak v průběhu setkání zhoršil.

Najdu v textu místo, kde je popsán zdravotní stav Tak. Ke konci druhé části Joje řekl, že Tak nevypadá zcela zdravě. Sidra situaci vysvětlila tím, že si kolegyně vzala léky a není jí dobře. O zhoršení jejího zdravotního stavu v průběhu setkání se ale v textu nepíše.

Tvrzení není pravdivé. – NE

4.3 Joje v závěru setkání odhalil, že mu Sidra a Tak lžou, a nabyl proto přesvědčení, že jsou zlodějky.

Najdu v textu místo, kde se píše o tom, že Sidra a Tak lžou. Jak mi zadání napovídá, budu hledat v závěru textu. Poslední věta textu je otázka, kterou položila Tak, a ptá se v ní, jestli si Sidra myslí, že byly odhalené jako zlodějky. Není tedy uvedeno, že by je Joje skutečně odhalil.

Tvrzení není pravdivé. – NE

4.4 Sidra nesla s nelibostí, že kvůli vymazanému protokolu upřímnosti musí na Jojeho otázky odpovídat nepravdivě.

Najdu v textu místo, kde se o protokolu upřímnosti píše. V polovině druhé části je uvedeno, že Sidra vděčně pomyslela na profesora Dega, který jí pomohl protokol upřímnosti vymazat.

Tvrzení není pravdivé. – NE